

Sygn. akt II KK 601/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 13 stycznia 2022 r.
sprawy D. R.
skazanego za art. 286§1 k.k. w zw. z art. 12§1 k.k.
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 23 lipca 2021 r., sygn. akt IX Ka [...]
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.
z dnia 3 lutego 2020 r., sygn. akt X K [...]
na podstawie art. 535§3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. K. (Kancelaria Adwokacka w W.) – obrońcy z urzędu skazanego kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa, 80/100), w tym 23 % VAT za sporządzenie i wniesienie kasacji,**
- 3. zwolnić skazanego od ponoszenia kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 3 lutego 2020 r., sygn. X K (...) uznał D.R. za winnego tego, że w okresie od 4 kwietnia 2018 r. do dnia 5 kwietnia 2018 r. w W., działając wspólnie i w porozumieniu z nieustaloną osobą oraz w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził R.S. do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem za pomocą wprowadzenia go w błąd co do swojego uprawnienia do wynajmowania pokoju w mieszkaniu pod adresem ul. (...) w W. poprzez to, że przedstawiał mu się jako właściciel w/w mieszkania, dnia 4 kwietnia 2018 r. w/w pokrzywdzonego po tym mieszkaniu oprowadził i nakłonił do uiszczenia kwoty 600 zł jako kaucji na rzecz nieustalonej osoby, a następnie dnia 5 kwietnia 2018 r. podpisał z w/w pokrzywdzonym umowę pisemną najmu w/w lokalu mieszkalnego, datowaną na dzień 4 kwietnia 2018 roku, w związku z czym pobrał od pokrzywdzonego kwotę 900 zł tytułem czynszu i ryczałtu za opłaty, tym samym wyrządzając stratę w łącznej kwocie 1500 zł na szkodę R.S., tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i skazał go na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności. Ponadto Sąd, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec D.R. obowiązek naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego R. S. kwoty 1 500 zł oraz, na podstawie art. 44 § 2 k.k., orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa dowodów rzeczowych w postaci: umowy najmu lokalu mieszkalnego z dnia 04.04.2018 oraz dwóch kluczy, poprzez pozostawienie dokumentów w aktach sprawy oraz zniszczenie kluczy.

Na skutek apelacji oskarżonego Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 23 lipca 2021 r., sygn. IX Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że zakwalifikował czyn oskarżonego jako przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymano w mocy.

Z kasacją od wyroku Sądu odwoławczego wystąpiła obrońca skazanego. Skarżąca zarzuciła:

1) rażące i mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. poprzez niepoddanie całościowej i rzetelnej analizie zarzutów zawartych w apelacji oskarżonego, szczególnie naruszenia art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., jakie zostały postawione wyrokowi Sądu I

instancji, bądź ich zdyskredytowanie - bez wskazania konkretnych powodów, dla których uznano poszczególne zarzuty apelacji za bezzasadne;

2) rażące i mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 457 § 3 k.p.k. poprzez niepodanie w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji, czym się kierował sąd wydając wyrok - w szczególności, z jakiego powodu wskazany w apelacji zarzut naruszenia art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. Sąd odwoławczy uznał za bezzasadny;

3) skazany D.R. w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy, pomimo, iż istniały przyczyny, aby oskarżony posiadał obrońcę (na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.), w związku z czym zaistniała bezwzględna przesłanka uchylenia zaskarżonego apelacją orzeczenia (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.).

4) rażące i mające wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 201 k.p.k. poprzez oparcie wyroku Sądu Okręgowego na niepełnej opinii biegłych psychiatrów pomimo, iż na podstawie ww. przepisu opinię psychiatryczną należało co najmniej uzupełnić, co skutkowało błędnym przyjęciem, iż wobec skazanego nie istniała konieczność „obrony obligatoryjnej” wskazana w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.

Podnosząc powyżej wskazane zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu II instancji i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiało jej oddalenie na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 3 k.p.k.).

Obowiązek zapewnienia w postępowaniu karnym obrońcy obligatoryjnego, o jakim mowa w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. aktualizuje się wyłącznie w razie podjęcia przez organ procesowy uzasadnionej wątpliwości, czy zdolność oskarżonego do rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona.

Tymczasem w niniejszej sprawie owa „uzasadniona wątpliwość” ujawniła się w oparciu o treść osobistej apelacji oskarżonego, na etapie postępowania odwoławczego i doprowadziła do wyznaczenia, na wskazanej wyżej podstawie, obrońcy z urzędu. Trudno oczekiwać, a nawet wyobrazić sobie, jakoby Sąd Rejonowy miał antycypować treść wywiedzionej apelacji, w sytuacji kiedy zarówno postępowanie przygotowawcze, jak i postępowania pierwszoinstancyjne nie dawały powodów, by podważyć domniemanie o zrównoważonym stanie zdrowia psychicznego D. R. Oskarżony nie wskazał w toku czynności ze swoim udziałem problemów o takim charakterze, także treść jego oświadczeń procesowych, czy sposób prowadzenia samodzielnej obrony nie nasuwał wątpliwości w tym zakresie. Brak było również podstaw do ich wywodzenia na podstawie zgromadzonych informacji o wcześniejszej karalności. Także obrońca nie wskazała, jakoby okoliczności mające znaczenie z punktu widzenia omawianej gwarancji procesowej istniały na etapie postępowania przed instancją *meriti*, a nie zostały wzięte pod uwagę, bądź zostały przeoczone przez Sąd Rejonowy.

Sąd Najwyższy podziela stanowisko wyrażone w judykaturze, zgodnie z którym kluczowym momentem, w którym materializuje się obowiązek ustanowienia obrońcy dla oskarżonego jest chwila powzięcia przez organ prowadzący postępowanie uzasadnionych wątpliwości (zob. wyrok SA w Poznaniu z 30.08.2012 r., II AKa 142/12). Skoro w niniejszej sprawie wątpliwości o takim charakterze powziął dopiero Sąd odwoławczy i to wyłącznie w oparciu o informacje zawarte we własnej apelacji oskarżonego, o obrazie w postępowaniu przed Sądem Rejonowym przepisu art. 79 § 1 pkt 3 ani 4 k.p.k. skutkującej wystąpieniem tzw. „bezwzględnej przyczyny odwoławczej” z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. mowy być nie może.

Odnosząc się do przebiegu postępowania odwoławczego przypomnieć należy, że Sąd Okręgowy, po procesowym potwierdzeniu zaistnienia w przeszłości okoliczności wskazanych w apelacji, zasięgnął wspólnej opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa. Biegli – po analizie akt sprawy oraz całości znanej i dostępnej dokumentacji medycznej psychiatrycznej oraz psychologicznej oskarżonego pochodzącej z wyżej wskazanej obserwacji sądowej – w opinii z dnia 7 stycznia 2021 r. potwierdzili rozpoznanie z 2007 r. o dysharmonijnej osobowości

D. R. o wyraźnych cechach narcystycznych i dysocjacyjnych (F61 w klasyfikacji chorób ICD 10). Zdaniem biegłych w trakcie popełnienia zarzucanego w niniejszej sprawie czynu D. R. nie kierował się pobudkami urojeniowymi lub stanem jakościowo zaburzonej świadomości. Oskarżony nie jest chory psychicznie, nie jest upośledzony umysłowo oraz nie cierpi w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu na zaburzenia psychotyczne. W czasie popełnienia czynu D.R. miał zachowaną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem. Do przedmiotowej opinii oskarżony uczestniczący w czynnościach przed Sądem osobiście oraz jego ówczesny obrońca nie składali zastrzeżeń o jakich mowa w art. 201 k.p.k. Nie złożono również wniosków o bezpośrednie wysłuchanie biegłych. W tym kontekście lakonicznie przedstawione w uzasadnieniu kasacji przekonanie obrony o konieczności uzupełnienia opinii lub powołania innych biegłych – przy jednoczesnym zaniechaniu podniesienia jakichkolwiek rzeczowych zastrzeżeń wobec opinii sporządzonej w postępowaniu odwoławczym – nie daje najmniejszych podstaw do wnioskowania o naruszeniu przez Sąd odwoławczy dyspozycji art. 201 k.p.k.

Jak wynika z pisemnego uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku Sąd odwoławczy bezspornie rozważył podstawowy zarzut apelacji oskarżonego odnoszącego się do naruszenia jego prawa do obrony w kontekście obrony obligatoryjnej. Rozważania w tym zakresie mają charakter szczegółowy, uwzględniają okoliczności podania oskarżonego przed piętnastoma laty obserwacji sądowo-psychiatrycznej i aktualne rozpoznanie medyczne oraz psychologiczne. Udzielają również jasnej odpowiedzi, z jakich powodów nie podzielono przekonania oskarżonego o wystąpieniu jakichkolwiek okoliczności warunkujących wypadek obrony obligatoryjnej z art. 79 § 1 k.p.k., jak i naruszenia przez Sąd Rejonowy podniesionych w apelacji przepisów art. 78 i 81 k.p.k. Zasadnie wskazano również na niewystąpienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Z tych względów także naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 457 § 3 k.p.k. nie wchodziło w rachubę. Niezależnie od powyższego przypomnieć należy, że – na podstawie art. 537a k.p.k. – nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3 k.p.k.

Uwzględniając powyżej przedstawioną argumentację, wobec niestwierdzenia podstaw do uwzględnienia kasacji, podlegała ona oddaleniu jako oczywiście bezzasadna.

O wynagrodzeniu obrońcy z urzędu za sporządzenie i wniesienie kasacji w kwocie 360 zł orzeczono w oparciu o art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o advokaturze (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1651 z późn. zm.) oraz § 17 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 18), która to suma podlegała powiększeniu o 23% z tytułu podatku od towarów i usług.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w oparciu o art. 624 § 1 k.p.k.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w części dyspozytywnej.